

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 4.03.2010

nr 1107 podpis

Warszawa, dnia 3 marca 2010 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

Andrzej Kraszewski

DOPgmo070 - 81117210/116

J. Kraszewski
PRZETAKIAT
Biuro Prez. Senackich
wpłynęło dn. 8.03.10
1480 podpis

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na oświadczenie Panów senatorów Grzegorza Wojciechowskiego i Zdzisława Pupy z dnia 17 lutego 2010 roku, przekazane przy piśmie nr BPS/DSK-043-2444/10, w sprawie wyników kontroli NIK oraz realizacji obowiązującej ustawy o organizmach genetycznie zmodyfikowanych, przedkładałam następujące wyjaśnienia dotyczące zagadnień odnoszących się do działalności Ministra Środowiska (odpowiedzi na pytania od 6 do 15).

1. Przyczyną nieopracowania programu działań do „Krajowej strategii bezpieczeństwa biologicznego” było rozpoczęcie prac nad nową ustawą o organizmach genetycznie zmodyfikowanych, która w zasadniczy sposób miała wpłynąć na uregulowania dotyczące GMO, w tym sprawy bezpośrednio związane z bezpieczeństwem biologicznym. Z tego powodu program działań do Krajowej strategii bezpieczeństwa biologicznego zostanie przyjęty i wdrożony po uchwaleniu ustawy - *Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych*. W chwili obecnej, przy tak zaawansowanych pracach nad nową ustawą rozpoczęcie opracowywania programu działań byłoby przedwczesne z uwagi na ewentualne zmiany, które mogą zostać wprowadzone do projektu w Parlamencie. Należy jednak z całą mocą podkreślić, że uregulowaniu będą podlegać jedynie te zagadnienia, które nie są objęte

rozporządzeniem (WE) nr 1946 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie transgranicznego przemieszczania organizmów genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. UE. L. 287, 05.11.2003, s. 1.), czyli kwestie kontroli i sankcji za nieprzestrzeganie przepisów ww. rozporządzenia.

W przypadku zagadnień, które ma obejmować krajowa strategia, rozporządzenie (WE) nr 1946 ma bowiem pierwszoplanowe znaczenie. Rozporządzenie to wiąże w całości państwa członkowskie UE w zakresie: ustalenia wspólnego systemu zgłoszeń oraz informacji w odniesieniu do transgranicznego przemieszczania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz zapewnienia spójnego wprowadzenia w życie, w imieniu Wspólnoty, postanowień Protokołu kartageńskiego o bezpieczeństwie biologicznym do Konwencji o różnorodności biologicznej.

Regulacje te mają na celu przyczynienie się do zapewnienia odpowiedniego poziomu ochrony w dziedzinie bezpiecznego przemieszczania, przekazywania oraz wykorzystywania GMO, które powodować mogą szkodliwe skutki dla zachowania oraz zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej, biorąc również pod uwagę zagrożenia dla zdrowia ludzkiego.

2. Pierwszym działaniem Ministra Środowiska na rzecz prowadzenia środowiskowych badań nad GMO była zmiana „Ramowego Stanowiska Polski dotyczącego organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO)”, przyjętego na posiedzeniu Rady Ministrów w kwietniu 2006 r. Powyższe stanowisko, wyznaczające kierunek działań rządu w dziedzinie organizmów genetycznie zmodyfikowanych stanowiło m.in.: *„Rząd Polski opowiada się przeciwko prowadzeniu zamierzonego uwolnienia GMO do środowiska w celach doświadczalnych na terytorium RP”*.

Należy podkreślić, że wszystkie badania środowiskowe w zakresie GMO prowadzone są wyłącznie w ramach zamierzonego uwalniania GMO do środowiska. Wyniki uzyskane jedynie w ten sposób mogą stanowić podstawę do ewentualnego wprowadzenia zakazu stosowania określonego organizmu genetycznie zmodyfikowanego na obszarze państwa członkowskiego UE. **Negatywne stanowisko w kwestii zamierzonego uwalniania GMO do środowiska, zawarte w „Ramowym Stanowisku...” z 2006 roku uniemożliwiło Ministrowi Środowiska jakiegokolwiek działania w tej sprawie.** Dopiero zmiana ramowego stanowiska w listopadzie 2008r. (nowe stanowisko zostało przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 18 listopada 2008r.) otworzyła drogę do rozpoczęcia badań środowiskowych nad organizmami genetycznie zmodyfikowanymi. Pierwszym posunięciem po zmianie ramowego

stanowiska było wydanie przez Ministra Środowiska trzech decyzji w sprawie zamierzonego uwolnienia GMO do środowiska. Wszystkie decyzje otrzymały krajowe jednostki naukowe. Celem jednego z projektów jest badanie przekazywania transgenów poprzez przepylenie w warunkach uprawy roślin transgenicznych do gatunków dzikich lub nietransgenicznych odmian tego samego i pokrewnych gatunków oraz określenie stref izolacji dla upraw transgenicznych pszenżyta.

W sprawie badań nad roślinami transgenicznymi wykorzystywanymi w paszach oraz uprawie Minister Środowiska współpracuje ściśle z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Z uwagi na fakt, że Polska nie posiada wyników badań naukowych potwierdzających czy też wykluczających szkodliwy wpływ na zdrowie ludzi i zwierząt oraz na środowisko organizmów genetycznie zmodyfikowanych, Uchwałą Rady Ministrów Nr 306/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. wprowadzono aneks do programu wieloletniego „Biologiczne, środowiskowe i technologiczne uwarunkowania rozwoju produkcji zwierzęcej”.

W Instytucie Zootechniki – PIB w Krakowie rozpoczęto badania naukowe, które prowadzone są przy współudziale Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - PIB w Puławach i dotyczą m.in.: zadania 3.4 pt.: „Wpływ pasz GMO na produktywność i zdrowotność zwierząt, transfer transgenicznego DNA w przewodzie pokarmowym oraz jego retencję w tkankach i produktach żywnościowych pochodzenia zwierzęcego”. Czas trwania przedmiotowego tematu został określony na lata 2008-2011, a całkowity koszt realizowanego zadania wyniesie 4.447.350 zł. Ze wstępnych wyników badań wynika, że stosowanie poekstrakcyjnej śruty sojowej produkowanej z roślin GM (Roundup Ready) i ziarna kukurydzy GM (MON 810) nie ma negatywnego wpływu na wskaźniki produkcyjne zwierząt i jakość uzyskiwanych produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego. Nie odnotowano również negatywnego oddziaływania surowców GM na zdrowie zwierząt, m.in. skład biochemiczny, obraz morfologiczny krwi i efektywność poszczepiennej odpowiedzi immunologicznej, jak i nie stwierdzono pozostałości transgenicznego DNA w mięsie, mleku i jajach. Ponadto nie wykryto pozostałości pasz GM w dalszych odcinkach przewodu pokarmowego.

Końcowe wyniki badań przeprowadzonych przez polskie instytuty naukowe zostaną opracowane w 2011 roku i będą przedmiotem dalszej analizy przy podejmowaniu decyzji rządowych dotyczących organizmów genetycznie zmodyfikowanych, przeznaczonych do użytku paszowego.

Natomiast w Instytucie Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie w programie pod nazwą „Ulepszanie Roślin dla Zrównoważonych AgroEkoSystemów, Wysokiej Jakości Żywności i Produkcji Roślinnej na Cele Nieżywnościowe” realizowane są tematy w następujących dziedzinach:

- Wpływ upraw transgenicznych na produkcję roślinną oraz rolnictwo ekologiczne i konwencjonalne,
- Ekologiczne aspekty wprowadzania roślinnych GMO do agroekosystemów,
- Modernizacja i aktualizacja metodyk laboratoryjnej analizy GMO.

3. Produkty GMO dopuszczone do obrotu na terytorium Wspólnoty decyzją odpowiedniego organu UE mogą znajdować się na rynku państw członkowskich UE bez konieczności uzyskiwania dodatkowych decyzji organów krajowych. Importerzy i inni użytkownicy tych produktów nie mają obowiązku informowania organów krajowych właściwych w sprawie GMO o ilości sprowadzanych i użytkowanych produktów. Mają oni jednak obowiązek znakowania produktów genetycznie zmodyfikowanych i przekazywania dokumentacji odnośnie danego produktu o jego kompletnym łańcuchu produkcyjnym i dystrybucyjnym, na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy oraz rozporządzenia (WE) nr 1830/2003 dotyczącego możliwości śledzenia i etykietowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz możliwości śledzenia żywności i produktów paszowych wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie. Jeżeli autoryzowane produkty są sprowadzane na obszar Wspólnoty z krajów trzecich (jak np. soja 40-3-2 odporna na herbicyd Roundup, unikalny identyfikator: MON-Ø4Ø32-6) to szacunkowe dane na temat ich ilości mogą posiadać służby celne. Produkty przewożone pomiędzy państwami członkowskimi UE nie są ewidencjonowane.

W żadnym państwie członkowskim UE nie prowadzi się dokładnej ewidencji produktów GMO, które znajdują się na rynku, w tym nie notuje się ich ilości. Sprawą zasadniczą natomiast jest kontrola rynku pod kątem występowania produktów nieautoryzowanych oraz występowania różnych nieprawidłowości związanych z obrotem produktów dopuszczonych do obrotu.

Wszystkie dane dotyczące organizmów genetycznie zmodyfikowanych, które są uwalniane do środowiska na terytorium Polski znajdują się natomiast w rejestrze Ministra Środowiska dostępnym pod adresem: <http://gmo.mos.gov.pl>.

4. Sytuacja w zakresie upraw roślin genetycznie zmodyfikowanych nie uległa zmianie. Szczegółowe rozwiązania dotyczące takich upraw oraz koegzystencji znajdują się w projekcie nowej ustawy – *Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych*. Projekt został przekazany do Sejmu RP w listopadzie 2009r. Od tego czasu trwają prace parlamentarne, a o ostatecznym kształcie ustawy zadecydują posłowie i senatorowie.

5. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotował wstępny projekt rozporządzenia w sprawie sposobu i trybu prowadzenia Rejestru Upraw Roślin Genetycznie Zmodyfikowanych. Prace nad tym rozporządzeniem będą ściśle skorelowane z pracami nad projektem ustawy – *Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych*. Dział VI projektu, regulujący kwestie upraw roślin genetycznie zmodyfikowanych budzi jednak najwięcej kontrowersji i do momentu przyjęcia przez posłów i senatorów ostatecznego brzmienia przepisów tego działu nie ma pewności, ile i które rozporządzenia przygotowane przez stronę rządową wejdą w życie. Rejestr upraw GMO, o którym mowa w art. 31. ust. 3 lit. b dyrektywy 2001/18/WE, będzie mógł zostać utworzony po wejściu w życie rzeczonego rozporządzenia.

6. Podstawowym celem projektu nowej ustawy o GMO jest uporządkowanie kompetencji nadzorczych i kontrolnych pomiędzy inspekcjami odpowiedzialnymi za kwestie GMO, w celu uszczelnienia i zagwarantowania skutecznego systemu nadzoru. Zmiany dotyczące systemu kontrolnego polegają na precyzyjnym rozdzieleniu kompetencji właściwych inspekcji co do zakresu przeprowadzanej kontroli (pomiędzy Państwową Inspekcją Pracy, Państwową Inspekcją Sanitarną, Inspekcją Ochrony Środowiska, Inspekcją Handlową, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych, Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcją Weterynaryjną). Zmiany te są konieczne dla zapewnienia bezpieczeństwa w tej dziedzinie. Ich wprowadzenie w życie jest jednak uzależnione od uchwalenia nowej ustawy – *Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych*.

7. Zgodnie ze zmianami proponowanymi przez rząd, wprowadzanymi projektem ustawy – *Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych*, zadania związane z kontrolą zamierzonych uwolnień i nadzorem nad uprawą roślin genetycznie zmodyfikowanych oraz nadzorem nad uprawami prowadzonymi w strefie wolnej od upraw roślin genetycznie zmodyfikowanych będzie realizować Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

W zakresie produktów składających się lub zawierających organizmy genetycznie zmodyfikowane, przywożonych z państw niebędących państwami członkowskimi Unii Europejskiej, wprowadzonych na obszar Unii Europejskiej przez przejście graniczne na

terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej i nie poddanych granicznej kontroli na terytorium tego państwa, przewidziano, że właściwy ze względu na rodzaj produktu organ inspekcji przeprowadzi kontrolę i sporządzi protokół z tej kontroli. Dotyczy to oczywiście również produktów wprowadzanych na obszar Unii Europejskiej przez przejścia graniczne znajdujące się na terytorium RP.

Minister Środowiska przygotował już wstępny wzór protokołu z wykonania granicznej kontroli organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako produktów lub w produktach.

Zmiany te będą mogły jednak wejść w życie dopiero po uchwaleniu nowej ustawy – *Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych*.

8. W odpowiedzi na wnioski pokontrolne NIK dotyczące opracowania i wdrożenia systemu kontroli i monitorowania przepisów o GMO wzmocniono nadzór i kontrolę w zakresie przestrzegania przepisów ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2007 r. Nr 36, poz. 233, z późn. zm.). Zwrócono się do Inspekcji wymienionych w ustawie o GMO, o przeprowadzenie kontroli według właściwości, w instytucjach planujących i wykonujących prace zamkniętego użycia GMO (w szczególności z organizmami zakwalifikowanymi do II i III kategorii zagrożenia). Minister Środowiska zwrócił się także do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (pismem z dnia 27.09.2009r., znak: DOPgmo-076-11/503/2009/jryb), Głównego Inspektora Jakości Artykułów Rolno-Spożywczych (pismem z dnia 24.09.2009r., znak: DOPgmo-076-01/460/2009/jryb), Głównego Inspektora Sanitarnego (pismem z dnia 22.09.2009r., znak: DOPgmo-076-01.1/139/2009/jryb) i Głównego Inspektora Pracy (pismem z dnia 22.09.2009r., znak: DOPgmo-076-01/137/2009/jryb) o przekazanie wyników kontroli za rok 2008, w celu ich analizy. Zbiorcze zestawienia wyników kontroli za rok 2009, prowadzonych w zakresie GMO, przekazały następujące instytucje kontrolne: Główny Inspektorat Sanitarny, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, UOKIK, Inspekcja Pracy, Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa (monitoring mat. siewnego kukurydzy) oraz Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (za II kwartał 2009r.). Przekazane sprawozdania jednoznacznie wskazują, że nie stwierdzono poważnych naruszeń ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2007 r. Nr 36, poz. 233, z późn. zm.), w związku z prowadzonymi działaniami z GMO.

W związku z przekazaniem przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa wyników kontroli materiału siewnego kukurydzy, które wskazywały na obecności w kilku próbach materiału transgenicznego (wartości przekraczające 0,1%),

Minister Środowiska zwrócił się pismem (z dnia 05.08.2009r., znak: DOPgmo-076-21/282/2009/jryb) o dalsze informacje w tej sprawie (określenie dokładnych ilości GMO oraz opis działań podjętych po uzyskaniu wyników analiz laboratoryjnych. W ślad za doniesieniami na temat domieszek roślin genetycznie zmodyfikowanych w partii kukurydzy, wyeksportowanej na rynek szwedzki jako surowiec do produkcji żywności, Minister Środowiska zwrócił się pismem (z dnia 25.08.2009r., znak: DOPgmo-076-10/467/2009/jryb) do Głównego Inspektora Sanitarnego o wykonanie kontroli i sprawdzenie informacji przekazanej przez organizację pozarządową.

Szczególnie głośna była także sprawa polskiej gorzycy (białej odmiany Nakielska) wyeksportowanej do Niemiec i odrzuconej z powodu minimalnej zawartości transgenów pochodzących z genetycznie zmodyfikowanego rzepaku (linii GT 73 oraz Ms8Rf8). Niemcy zastosowali w odniesieniu do tego produktu zasadę tzw. „zero tolerancji”, która nie jest oficjalnie uznana w UE (Komisja Europejska zażądała wyjaśnień w tej sprawie). Zasada „zero tolerancji” stanowi, że podstawą do uznawania produktów za genetycznie zmodyfikowane jest wykrycie w nich materiału GM na poziomie 0,1%. Poziom ten to tzw. poziom wykrywalności. Nie jest on jednak miarodajny, gdyż nie zapewnia np. powtarzalności wyników. **W przypadku gorzycy zlecono badania zakwestionowanej partii w laboratorium Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Polsce. W badaniach nie wykryto domieszek genetycznie zmodyfikowanego rzepaku i o tym fakcie władze polskie poinformowały już Komisję Europejską.** Polskie wyniki dają zatem podstawy do stwierdzenia, że nie ma obecnie zagrożenia związanego z obecnością gorzycy GM na rynku polskim. Taka sytuacja pokazała jednak, że istnieje potrzeba wypracowania jednolitych progów zawartości materiału genetycznie zmodyfikowanego w nasionach i ujednoczenia metodyki (zwłaszcza tzw. badań screeningowych).

9. W celu realizacji wniosków pokontrolnych dotyczących zamierzonego uwalniania GMO do środowiska, pracownicy Ministerstwa Środowiska przeprowadzili w okresie od 03.06.2009r. do 17.06.2009r. kontrolę wszystkich pól doświadczalnych, na których prowadzone są obecnie prace z organizmami genetycznie zmodyfikowanymi.

Zespół kontrolny ocenił pozytywnie realizację, przez wnioskodawców, obowiązków wynikających z decyzji Ministra Środowiska. Doświadczenia były prowadzone zgodnie z warunkami zawartymi w decyzjach, wydanych na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2007 r. Nr 36, poz. 233, z późn. zm.). W wyniku kontroli ujawniono jedną nieprawidłowość (wnioskodawca nie dopełnił

obowiązku niezwłocznego poinformowania Ministra Środowiska o zmianie nazwy instytucji prowadzącej badania). Niemniej jednak po przeprowadzonej kontroli użytkownik usunął to uchybienie, wysyłając do Ministerstwa Środowiska aneks do wniosku z aktualnymi danymi jednostki. Na tej podstawie Minister Środowiska w dniu 16.07.2009r. wydał wnioskodawcy decyzję nr 02-4/2009 zmieniającą decyzję dotyczącą zgody na przeprowadzenie zamierzonego uwolnienia roślin transgenicznych Inu, w zakresie nazwy podmiotu prowadzącego doświadczenie.

Ponadto wzmocniono nadzór nad przestrzeganiem przez wnioskodawców warunków określonych w decyzjach Ministra Środowiska, wyrażających zgodę na zamierzone uwolnienie GMO do środowiska. Dotyczy to w szczególności obowiązku przedkładania Ministrowi Środowiska rocznych sprawozdań z uwolnienia oraz informacji o faktycznej dacie rozpoczęcia każdego eksperymentu w danym roku.

10. Wyjaśnienia wymaga sprawa związana z funkcjonowaniem laboratoriów referencyjnych.

Minister Środowiska nie wydał w drodze obwieszczenia wykazu laboratoriów referencyjnych, a także innych laboratoriów wykonujących zadania z zakresu kontroli GMO. **Należy jednak podkreślić, że Minister Środowiska nie wydał również żadnej decyzji na utworzenie laboratorium referencyjnego** (jednostki, które posiadały zezwolenia na prowadzenie badań i wydawanie opinii w zakresie roślin genetycznie zmodyfikowanych nie dopełniły obowiązków umożliwiających uzyskanie odpowiednich decyzji).

Art. 15 ust. 2 obowiązującej ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2007r. nr 36, poz. 233 z późn. zm.) stanowi, że zezwolenie na prowadzenie laboratorium referencyjnego wydaje Minister Środowiska na wniosek zainteresowanego podmiotu. Jednym z podstawowych kryteriów umożliwiających uzyskanie statusu laboratorium referencyjnego na podstawie rzeczonyj ustawy jest posiadanie certyfikatu akredytacji udzielonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2004r. Nr 204, poz. 2087 z późn. zm.).

Jednocześnie w roku 2006 wydane zostało rozporządzenie (WE) nr 1981/2006 z dnia 22 grudnia 2006 r. ustalające szczegółowe zasady wykonania przepisów art. 32 rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego laboratorium referencyjnego dla organizmów genetycznie zmodyfikowanych. Rozporządzenie to umożliwiło osiągnięcie statusu laboratorium referencyjnego także tym jednostkom krajowym, które znajdują się w trakcie procesu uzyskiwania akredytacji. Wykaz wszystkich europejskich (w tym polskich) laboratoriów referencyjnych znajduje się

w załączniku II do rozporządzenia (WE) nr 1981/2006 i jest tym samym dostępny dla wszystkich zainteresowanych. Od czasu wejścia w życie rozporządzenia (WE) nr 1981/2006 art. 15 ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2007r. nr 36, poz. 233 z późn. zm.) można stosować wyłącznie w takim zakresie, jaki nie powoduje sprzeczności z przepisami rzeczzonego rozporządzenia. Władze krajowe mają bowiem obowiązek uchylecia wszelkich przepisów niezgodnych z treścią rozporządzenia wspólnotowego oraz zakaz wydawania aktów prawnych niezgodnych z jego treścią.

Treść rozporządzenia (WE) nr 1981/2006 oraz wykaz krajowych laboratoriów referencyjnych zostały umieszczone na stronie Ministerstwa Środowiska pod adresem: <http://gmo.mos.gov.pl>.

Z
poczekaniem

Z up. MINISTRA
PODSEKRETARZ STANU
GŁÓWNY KONSERWATOR PRZYRODY

Janusz Zaleski

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM